



MAAELUMINISTEERIUM



Aivar Rahno
Riigikantselei

Teie: 19.11.2018 nr 2-5/18-02273

Meie: 05.12.2018 nr 1.4-2/5777-2

Ettepanek Vabariigi Valitsuse seisukohaks loomakaitseaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (755 SE) kohta

Austatud härra riigisekretär

Esmalt esitab Maaeluministeerium loomakaitseaduse ja looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (755 SE) (edaspidi *eelnõu*) ja selle seletuskirja kohta oma märkused, seejärel toob välja Keskkonnaministeeriumi arvamuse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tähelepaneku eelnõu kohta, ning teeb ettepaneku Vabariigi Valitsuse seisukoha kujundamiseks.

Loomade heaolu kaitse on Euroopa Liidu üldisest huvist kantud õiguspärane eesmärk¹ ning see on osa Euroopa Liidu põhiväärtustest². Euroopa Kohus on korduvalt rõhutanud liidu huvi loomade tervise ja kaitse vastu.³ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 13 kohaselt tuleb põllumajanduspoliitika rakendamisel pöörata täit tähelepanu loomade kui aistmisvõimeliste olendite heaolu nõuetele ning katseloomade kaitse konventsiooni preambuli kohaselt on inimesel moraalne kohustus respektierida kõiki loomi ning nende võimet kannatada ja mäletada.

Karusloomadega seonduvat reguleerivad kooskõlas eespool nimetatud loomakaitse valdkonda puudutavate põhimõtetega eelkõige loomakaitseadus ja põllumajandusministri 6. septembri 2010. aasta määrus nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“. Viimati nimetatud määrusega on Eesti õiguskorda üle võetud põllumajandusloomade kaitse Euroopa konventsiooni, mis on heaks kiidetud nõukogu 19. juuni 1978. aasta otsusega nr 78/923/EMÜ (EÜT L 323), sätted ja konventsiooni alalise komitee 22. juuni 1999. aasta soovitus karusloomade kohta.

¹ Kohtuotsused Viamex Agrar Handel ja ZVK, C-37/07 ja C-58/06, EU:C:2008:18, punkt 22, ja Nationale Raad van Dierenkwekers en Liefhebbers ja Andibel, C-219/07, EU:C:2008:353, punkt 27.

² Komisjoni 15. veebruari 2012. a teatises nr COM(2012) 6 final/2 Euroopa Parlamendile, Nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele loomade kaitset ja heaolu käsitleva Euroopa Liidu strateegia kohta aastateks 2012–2015 on välja toodud: „Loomade heaolu on laia avalikkust puudutav probleem. Loomade kohtlemine on seotud eetikaga ja see on osa liidu põhiväärtustest. Seega on oluline suhelda laste, noorte ja laia avalikkusega, et suurendada teadlikkust loomade austamisest ning edendada omanike vastutustunnet.“

³ Euroopa Kohtu 25. aprilli 2013. aasta otsus kohtuasjas T-526/10: Inuit Tapiriit Kanatami jt vs. komisjon punkt 42

Põllumajandusministri määruse nr 88 „Nõuded karuslooma pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta“ § 8 lõike 6 kohaselt ei tohi karusloomakasvanduses pidada looduses sündinud või loodusest püütud karuslooma. Praegu karusloomakasvandustes elavad karusloomad on sündinud tehistingimustes ning seda juba põlvkondi järjest. Lisaks on oluline, et karusloomakasvandustes peetavaid loomi aretatakse eesmärgiga täiustada või säilitada karuslooma majanduslikult kasulikke omadusi. Selline aretustöö viitab selgelt, et karusloomakasvandustes peetavad karusloomad ei ole metsloomad, sest karusloomakasvandustes peetavatel karusloomadel on võrreldes metsloomadega aretustöö tulemusena kujunenud välja või muutunud teatud omadused. Seega vajab täiendavat analüüsi eelnõu aluseks olev seisukoht, mille kohaselt peetakse karusloomi metsloomadeks.

Eelnõu seletuskirja kohta esitab Maaeluministerium alljärgnevad märkused.

Eelnõu seletuskirja mõjude osas on tähelepanuta jäänud mitmed olulised asjaolud ning väärtalt on hinnatud mõju ulatust. Vaatamata sellele, et karusloomakasvatavate osakaal ettevõtjate arvust on väike, on karusloomakasvatuse toodangu rahaline koguväärtus, osatähtsus põllumajandussektori kogutoodangust ja ekspordist märkimisväärne. Eesti Maaülikooli poolt 2016. aastal koostatud karusloomakasvatuse uuringu⁴ kohaselt moodustas kõikide Eestis toodetud nahkade koguväärtus ajavahemikul 2004/05–2015 47,7 miljonit eurot. Karusloomakasvatuse lisandväärtuse summa iseloomustab sektori väiksust ning on eelkõige võrreldav kalapüügi ja vesiviljeluse tegevusala ettevõtjate andmetega. Eesti majanduse jaoks on olulisel kohal eksport ning karusloomakasvatuse toodang on põhiliselt suunatud ekspordile, kusjuures hetkel tegutsevate ettevõtjate mingi- ja rebasenahkade müük ekspordis on võrrelduna põhiliste põllumajandussaadustega märkimisväärne. Näiteks viimastel aastatel on karusnahkade ekspordi summa võrrelduna piimatoodete, munade ja mee ekspordisummaga olnud viimasest ligikaudu 5,5% ja teravilja ekspordiga võrrelduna (suhtes) on karusnahkade ekspordi summa 11–14%.

Ebatäpne on seletuskirjas esitatud väide, et karusloomade pidamise keelustamine toob kaasa majandusliku mõju vaid vähestele. Seletuskirja mõjude hindamise analüüsisist on välja jätetud ka karusloomakasvatuse kaudne mõju majandusele. Karusloomakasvatuse toodangu (karusnaha) saamiseks väärindatakse kiskjalistele karusloomadele antav peamiselt liha- ja kalajäätmetest valmistatud sööt väärtuslikeks nahkadeks (eksporttoodanguks). Kui kiskjaliste karusloomade kasvatamine lõpetada, tuleks suur osa liha- ja kalatööstuse jäätmeid utiliseerida. Näiteks on ka HKScan Eesti AS oma 13. oktoobril 2016 pöördumises seoses karusloomakasvatusega (kirja nr Maaeluministeriumi dokumendiregistris 7.2-3/9021) juhtinud tähelepanu mõjule, mida karusnahatööstus avaldab kanalihatootmisele. Viidatud pöördumises leiab HKScan Eesti AS, et karusnahatööstuste tegevuse lõppemine viiks HKScan Eesti AS-i linnukasvatusest välja, sest hetkel karusloomakasvatustes söödana kasutatava 3. kategooria kanajäätmete, mida tekib aastas 6000 tonni, utiliseerimisega tekib neile oluline kulu ning arvestades, et teistes Euroopa Liidu liikmesriikides samas sektoris tegutsevatel ettevõtjatel sama kulu ei teki, muutub HKScan Eesti AS kõnealusel sektoris konkurentsivõimetuks. Seega leiab HKScan Eesti AS, et karusloomakasvatuse kui tööstusharu mõju kanalihatootmise jätkusuutlikkusele on suur.

Samuti ei saa alahinnata karusloomakasvatuse mõju tööhõivele. Siinjuures ei tule silmas pidada vaid neid inimesi, kes töötavad karusloomakasvatuses, vaid ka neid, kes töötavad kaudselt karusloomakasvatusega seotud tegevusvaldkondades (kõõsneritöökojad, moedisain, rõivatööstus, ehitus, transport, kalandus ja teised). Paljudele väiketootjatele (eriti tšintšiljakasvatavatele) on karusloomade pidamine ainukeseks elatusallikaks.

⁴ „Karusloomakasvatuse uuring“, Eesti Maaülikool. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2016/uuring-2016-karusloomakasvatus.pdf>

Eespool toodud karusloomakasvatuse keelamisega seotud majanduslikele mõjudele on tähelepanu juhitud ka 26. juulil 2017. aastal Riigikogu esimehele ja maaelukomisjoni esimehele adresseeritud karusloomakasvatuse jätkamist toetavas petitsioonis.⁵

Arvestades eeltoodut, jääb Maaeluministerium oma 24. oktoobri 2016. aasta kirjas nr 7.2-3/8888-1, 27. detsembri 2016. aasta kirjas nr 7.2-3/12189-1 ja 23. märtsi 2017. aasta kirjas nr 1.4-2/1759-2 esitatud seisukoha juurde, mille kohaselt ei ole põhjust karusloomakasvatuse keelata, kui karusloomakasvatustes on täidetud loomade pidamise ja loomade surmamise kohta kehtestatud nõuded.

Keskkonnaministeriumi 4. detsembri 2018. aasta kirja nr 1-5/18/7672-2 kohaselt jääb ka Keskkonnaministerium oma varem esitatud seisukoha juurde, leides, et farmides, kus on tagatud keskkonnaohutuse reeglite täitmine ning välistatud võõrliikide loodusesse pääsemine, ei ole Keskkonnaministeriumi seisukohast põhjust karusloomade kasvatamine keelustada.

Samuti juhtis Keskkonnaministerium tähelepanu asjaolule, et eelnõu edasise menetluse korral tuleb üle vaadata rakendussätted, sest lubade automaatset kehtivust ei saa sätestada seadusega. Lõppenud loa korral peab selle uuesti taotlema ja tõestama, et nõuded loomade pidamiseks on endiselt täidetud. Seega tuleks ümber sõnastada eelnõu § 2 punkt 3 nii, et lubade kehtivuse määratlemise asemel keelatakse farmide tegutsemine alates 31. maist 2024.

Lisaks leidis Keskkonnaministerium, et eelnõu § 2 punktides 1 ja 2 toodud kehtetuks tunnistamise sätetele tuleb näha ette jõustumise tähtaeg 31. mai 2024, et välistada olukord, kus farm võib tegutseda, aga kehtivat lubade andmise korda ja loomade pidamiseks esitatavaid nõudeid enam ei ole. Hetkel eelnõus kavandatud looduskaitseaduse muudatused seavad ohtu loodusliku mitmekesisuse, kuivõrd võõrliikide loodusesse pääsemise takistamiseks sätestatud kohustused tunnistatakse kehtetuks enne farmi tegevuse lõpetamiseks ettenähtud tähtaega.

Muu hulgas teatas Keskkonnaministerium, et vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 1143/2014, looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta ning selle alusel kehtestatud Euroopa Liidu tähtsusega võõrliikide nimekirjale on alates 2. veebruarist 2019. aastast kährikkoera pidamine, paljundamine, turustamine, vedamine jms üldjuhul keelatud. Juhul, kui keegi soovib kährikkoeri pidada majanduslikul eesmärgil (farmis), tuleb selleks tegevuseks saada nõusolek Euroopa Komisjonilt, mille järgselt on liikmesriigil õigus vastavale asutusele luba anda või selle andmisest keelduda. Elusate loomade turustamine (nt müük farmide vahel vere värskenduse eesmärgil) ei ole lubatud ka sellist luba omavatel farmidel.

Täiendavalt märkis Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium, et vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord, et kuna eelnõu sisaldab tehnilisi norme, tuleb eelnõust teavitada Euroopa Komisjoni ja teisi liikmesriike. Teavitamine peab toimuma eelnõu faasis. Pärast teavitamisele saatmist kooskõlastavad komisjon ja teised liikmesriigid eelnõu kuni kolm kuud ning selle aja jooksul ei tohi eelnõu seadusena vastu võtta. Kui komisjon või mõni liikmesriik avaldab üksikasjalikku arvamust, pikeneb ooteaeg kuuele kuule.

Eeltoodud põhjustele tuginedes ning kooskõlas Keskkonnaministeriumi esitatud seisukohaga, teeb Maaeluministerium Vabariigi Valitsusele ettepaneku mitte toetada eelnõu.

⁵Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/dokumentiregister/dokument/e8500dbf-b56c-40b9-ac95-43211e1eb784/>

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Janek Mäggi
Riigihalduse minister
maaelumistri ülesannetes

Teadmiseks: Keskkonnaministeerium, Justiitsministeerium, Sotsiaalministeerium, Majandus-
ja Kommunikatsiooniministeerium

Elis-Ketter Mürsepp
625 6280 elis-ketter.myyrsepp@agri.ee

Enno Piisang
625 6214 enno.piisang@agri.ee

Liina Jürgenson
625 6270 liina.jyrgenson@agri.ee